

**Ulusal Güven ve Refah için
“A’dan Z’ye Türk Yargı Reformu”**

Gülay Gül, DASİFED Başkanı

DASİFED Adına hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Hepiniz hoş geldiniz.

Hukuk, bireylere yaşadıkları devlet içinde yapabileceklerine ilişkin bir özgürlükler ve haklar sınırı çizer. Olası uyuşmazlıkların ya da sorunların çözümünü hukuksal güvenceye bağlar. Bu güvencenin temeli, hukukun üstünlüğü ilkesini kabul eden hukuk devletidir.

Hukuk Devleti; yasama, yürütme ve yargı işlemlerinde hukuka uygun hareket eden, son sözü hukuka bırakan, yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesini sağlayan, temel hak ve özgürlükleri her türlü baskı ve zorbalığa/ kişi ve kuruma karşı koruyan bir devlettir. O halde her koşulda hukuk devletinin nihai amacı, adil olmak veya adaleti korumaktır.

Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir. Güçlü Bir Hukuk Devleti, Etik, Demokratik, Laik Eğitim Sistemi ve Eğitim Hukuku geliştirilen demokrasi ile güçlenir. Demokrasi ve hukuk devleti arasındaki örtüşme; devletin keyfi iş ve işlemlerde bulunmamasını, toplum vicdanını, eşitlik, adalet ve çoğulculuk ilkelerini korumasını garanti altına alır. Aynı zamanda bu örtüşme, nitelikli ve gelişmiş bir demokrasi için en önemli göstergelerden biridir ki bu da, sivil toplumu yaratabilmek adına insanı “birey” olarak yetiştirmesi gereken bir eğitim sistemine, doğrudan bir misyon yükler.

Gelişmiş demokrasi demek;

- Yasama ve yürütmenin hukuk kurallarına bağlı olması, yargısal denetim mekanizmalarının ve yargı bağımsızlığının kurulmuş olması.
- Hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altına alınması.
- Gelişmiş ve yerleşmiş bir demokrasi kültürü ve sivil toplum anlayışı.
- Toplumun tüm kesimleriyle yaygın katılım hakkı ve olanakları, barışçıl gösteri/protesto hakkı.
- Farklı ve azınlıkta kalan görüşlere saygı.
- Sosyal devlet ilkesiyle, temel kamusal hizmetlere ve yaşam standardına herkesin adil erişimi demektir.

Toplumsal yaşam içinde sosyal bir varlık olarak insanın, siyasi, ekonomik, vb. ihtiyaçlarını karşılamak için doğal olarak devleti kurduğunu kabul edersek, bu durumda bireyi, kurum olarak devlete karşı değil, devlet görevlerinde bulunan kişilerin, bu görevin gereği olarak, sahip oldukları güç ve yetkileri, kendi çıkarlarına göre kullanmasını önlemek adına korunması gerektiği açıktır.

Buna göre; hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren ve bu hakları koruyucu, âdil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini zorunlu sayan, bütün faaliyetlerinde hukuka ve Anayasa’ya uyan bir devlet olmalıdır.

Geldiğimiz durum itibarıyla; Türkiye’de, ekonomi, demokrasi, laik, sosyal ve hukuk kavramlarının birbirleriyle eşgüdüm gelişmesi hepimiz için büyük önem arz etmektedir. Birisinin olmaması ya da eksik olması, diğerlerini aksatacaktır. Dolayısıyla beklentilerimizin karşılanabilmesi için yani Güçlü

bir Türkiye hayaline ulaşmak için, gelişmiş bir demokrasi kültürü ve yargının bağımsızlığı, başta fikir, ifade, medya özgürlüğü, adil yargılanma hakkı gibi, hukuku her şeyden üstün tutacak güçlü bir hukuk devletine sahip olmak esastır.

21. yüzyılın bireyi, sorgulayıcı, akıl yürütme becerisi kazanmış, doğaya ve diğer insanlara karşı, sosyal sorumluluk bilinciyle hareket eden, özgür iradesiyle seçimler yaparak, hak ve özgürlüklerini aktif olarak kullanan bir kişi olarak karşımıza çıkmıştır.” Yurtta sulh ve dünyada sulh ilkesi “ için, sahip olunması gereken bu nitelikler, sadece kendi vatandaşı için değil, aynı zamanda tüm insanlar için yaşanılabilir bir dünya yaratmak adına önem taşımaktadır. Bu nedenle, ideolojilere, yerel ahlaka, dini inançlara ve kişilere göre değişmeyen, “insan onurunu” temel alan felsefi etik, demokratik ve laik bir eğitim felsefesine ve eğitim sistemine ihtiyaç duymaktayız. Bu eğitim sisteminin amacı doğru insanı yetiştirmek olursa, ideolojilere, yerel ahlaka, dini inançlara ve kişilere göre değişen bir eğitim söz konusu olacaktır. Oysa eğitim, evrensel değerlere göre biçimlendirilmiş, “doğru ve nitelikli birey yetiştirmek” amacını hedeflemelidir. Ancak bu eğitim anlayışı, hukuk devletinin ve hukuk düzeninin temelini oluşturacak olan bireyin yetiştirilmesini sağlayacaktır.

Bireysel hak ve özgürlükler ancak, hukuk düzeni içinde korunabilir. Eğitim hukukunun korunduğu, felsefi etik, demokratik ve laik eğitim sistemi, bireylerin hoşgörüsü, saygı, özgür düşünce ve irade ilkelerini, kendi bireysel gelişimleri içinde yoğunlaştırarak, davranışlarına yansıtılmalarına rehberlik edecektir. Ancak bu yolla hukuk sistemi, sadece kuralların uygulandığı norm hukukundan çıkarılarak, içselleştirilmiş bir hukuka dönüştürülebilir.

Devletin daha güçlü bir şekilde varlığını sürdürmesi, toplumun birlik beraberlik içinde hareket ederek, kendi sorunlarını çözebilen bir yapıya kavuşması, herkesin düşüncelerini özgürce ifade edebileceği demokratik ortamın korunması ve bireyin sahip olduğu hakları, hukuk sistemi içinde kalarak savunmayı öğrenmesi için eğitim sistemi, evrensel ilkelerle iyileştirilmelidir. Çağdaş devlet ve modern bir ulus olma yolunda, demokratik, laik ve hukuk devletinin korunması şarttır.

Devlet kurumları, belirli temel ilkeler, değerler ve amaçlar üzerine inşa edildiği gibi Eğitim örgütleri için de aynı koşullar geçerlidir. Bu nedenle kısa, orta ve uzun vadeli amaçların belirlenmesinden önce, hükümetler değişse de kendisi de güçlü bir Hukuk Devleti için etik, demokratik, laik Eğitim Sistemi ve Eğitim Hukuku değişmeyen eğitim felsefemizin, belirlenmesiyle işe başlanması yerinde olacaktır. Bu noktada bilimsel verilerden hareket edilmeli, ülke istatistikleri ve var olan ülke koşulları göz önüne alınarak eğitim politikaları saptanmalıdır. Eğitime ilişkin geliştirilecek etik, demokratik ilkeler ve kurallar uzun soluklu bu süreçte, tüm sistemi kapsayacak şekilde iyi düşünülmelidir. Eğitim sisteminin gücünün, bu kuralların nesnel uygulanaşına bağlı olacağı unutulmamalıdır. Bu nedenle eğitim hukukuna özen gösterilmelidir. Eğitimin tüm çalışanlarının evrensel ahlaki kuralları, demokratik ve laik değerleri içselleştirmesi, “doğruluğun” ölçütü üzerinde, genel bir düşünme ve davranma içinde ortak hareket etmesi gerekmektedir. Bu alanda okullarda hukukun temeli olarak felsefi etik ilke ve değerlerin kazandırılmaya çalışıldığı, zorunlu ‘Ahlak Eğitimi, Hukuk ve Vatandaşlık’ gibi dersler konulmalıdır.

Unutulmamalıdır ki, Demokratik, Laik, Hukuk Devleti, etik değerlere önem veren bireyler gerektirir. Aynı zamanda eğitim hizmeti verenlerin ya da hizmetten faydalananların, sistem içinde, hukuka uygun olmayan iş ve işlemlerle karşılaşmaları durumunda savunulması için; eğitim hukuku alanında uzmanlaşmış avukatlara da ihtiyaç vardır.

İş ahlâkı, belli bir dönemde, belli insan toplulukları tarafından benimsenmiş olan ve toplum içinde insanların davranışlarını ve birbirleriyle ilişkilerini düzenlemek amacıyla başvurulan töresel davranış kurallarının bütünüdür.

Çalışma hayatı, esas olarak işçi ile işveren arasındaki ilişkiye dayalıdır. İşçiler emeklerini ortaya koyarak üretimi sağlarken, işveren de emekleri karşılığında işçilere ücret öder. Bu ilişkide iki tarafın da belli kurallara (ahlâk, hukuk ve adalet vb.) uygun davranması önemlidir. Çalışma hayatında her iki tarafın da; adaletli olma, ayırım yapmama, dürüstlük ve tarafsızlık, etki altında kalmama, işyeri sırlarının gizliliği, çalışmalarda ve davranışlarda din, dil, ırk, inanç, cinsiyet, coğrafi ayırım farkı gözetmeme vb. konular çok önemlidir. Hukuk ve adaletin olmadığı yerde ilk kaybolan değer, iş ahlâkıdır.

Türkiye’de iş dünyasının en önemli eksikliği iş ahlâkı uygulamalarındaki hukuk desteğinin yetersiz olmasıdır. Bunun en kısa zamanda giderilmesi gerekmektedir. Çünkü bir yerde ahlâk ile hukuk uygulanmıyorsa orada adalette yoktur.

Hukukun üstün, yöneticilerin hesap verir olduğu demokratik yönetimlerin, ekonomik olarak da başarılı olduğunu hepimiz görüyoruz. Ekonomik yaşamda, yurt içindeki yatırımların sürdürülmesi, dışarıdan yatırım gelmesi, gelen yatırımların kalıcı olması, yabancılarla şirket evliliklerinin yapılmasında da hukuksal konular her zaman çok büyük önem taşır. Hukuk, ekonomik yaşantının olmazsa olmazıdır. Ekonomide istikrar, güven ve öngörülebilirlik, sağlıklı, adil ve olabildiğince hızlı bir hukuk sistemi ile sağlanabilir. Öyleyse güçlü bir hukuksal yapımız ve o yapıyla yaşıyor olmalıyız ki , gerek bireylerin gerek şirketlerin, gerekse devletle olan ilişkilerin hukukla güvence altında olduğuna dair inanç tam olsun. Bu, beraberinde güveni, öngörülebilirliği ve istikrarı getirecektir.

Birçok açıdan hukuk ve ekonomi birbiriyle bağımlı ve eş etkililik içindedir. Ekonominin itici gücü KOBİlerin, sürdürülebilirliği ve güçlenmesi için ivedi, yargıda süreçlerin azaltılarak zaman kaybının önüne geçilmelidir. Bu anlamda yargıda, kaybedilen zamanın önüne geçmek ve sorunun kısa sürede çözümlenebilmesi için iş dünyasının, hukukun koruyucu şemsiyesini kullanması, ayrıca sorunların yargıya intikal etmeden çözümü noktasında arabuluculuk gibi alternatif yolların varlığı büyük önem arz etmektedir.

Türkiye, Yargı meselesini çözmesi halinde yakalayacağı fırsatlarla, ekonomide şahlanma fırsatını yakalayabilir. İtalyan Ticaret ve Sanayi Odası Demeği Başkanı, Türkiye’nin Avrupa Birliği (AB) üyesi olması halinde Almanya ve İtalya’nın ardından bölgenin en büyük üçüncü üretim merkezi olacağını ve bu fırsatın halen mevcut olduğunu söylemiştir. Kamuoyu, fikir önderleri, siyasetçiler ve biz iş dünyası Türkiye’nin önünü tıkayan meselenin hukuk meselesi olduğunun bilincindeyiz. Bunun düzeltilmesi konusunda işbirliği halinde olunması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Dünya genelinde iş adamları insana değil, sisteme güvenir. Sistemin, kanunun onları koruyacağına inanır ve güvenir. Türkiye’de genel olarak siteme olan güvensizlik, KOBİ’lerin aile içinde kalmasına ve büyüyememesine sebep olmuştur. Hukuk olmadan güven ortamının yaratılması mümkün değildir. Güven olmadan da ne orta gelir tuzağından, ne orta demokrasi tuzağından, ne de orta eğitim tuzağından ülkemizin kurtulması mümkün değildir. Bunlar yapılmadığı taktirde kalkınma da mümkün olmaz. Bu konuda hepimizin mutabık olduğu, hepimizin aynı yönde düşündüğü bir gerçek.

Size soruyorum ; güvenmediğimiz bir ülkeye, bir kuruma yatırım yapar mısınız? Türk iş dünyası olarak üretimi, ihracatı, kriz ortamlarında iç pazarların dış pazara dönüşümünü çok iyi yapıyoruz. Ancak yapısal reformlar konusunda maalesef o kadar başarılı olamıyoruz.

Hukukun üstünlüğünün olduğu ülkelerde, mutlaka ekonomik gelişmenin de çok daha farklı olduğu noktası defalarca ispatlanmıştır. Enflasyonu, kuru, faizi hep konuşuyoruz ama o tartışmaların çok ötesinde sıkıntılarla karşılaşılıyor. Mevcut şartlarda ekonomiyi siyaset te açamıyor, halihazırda var olan hukuk sistemi de ekonomiyi destekleyemiyor. Türkiye’nin, herkesin güven duyduğu güçlü bir hukuksal yapıya acil kavuşturulması şarttır. Öte yandan, yapılan çalışmalar, Türkiye’deki aile işletmelerinde ‘güven’ konusunda oran olarak düşük kaldığından, kurumsallaşma da yeterince olamıyor. KOBİ’ler de aile işletmesi kimliğinden çıkamıyor. Kurumsallaşamadıkça fırsatları kaçırıyor. Yeşil Dönüşüm meselesi ise bunu iyice zorunlu hale getiriyor.

Hukukun olmadığı, sağlıklı işlemediği ya da işlemediği toplumlarda ekonomik krizlerin ve sosyal sıkıntıların varlığı her zaman gözlemlenmiştir. Hukuk ve ekonomi birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Ekonomik sistemimizin sağlıklı işleyebilmesi, gereksinimlerin karşılanmasına olduğu kadar, etkin, çağdaş ve adaletli bir hukuk sisteminin varlığına da bağlıdır. Hukuk ve ekonomi, ekonomik refah ile bunun topluma yayılması konusunda birbirlerini tamamlar. Ekonomideki etkin girişimcilik, kaynakların ekonomide doğru kullanımı, fiyatlardaki istikrar, millî gelirimizdeki büyüme gibi konular hukuksal düzenlemelerle sağlanır. Hukuk kurallarına uyulmaması, ekonomik ilişkileri bozan en önemli etkenlerden biridir. İyi bir ekonomi için demokrasi ve hukuka güven ön koşuldur.

Hukukun üstünlüğünün ve ekonomik kalkınmanın konuşulduğu bir günde, kadının iş gücüne katılımının konuşulmaması mümkün değildir. Sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın ana yolu toplumsal cinsiyet eşitliğinden geçer. 2020 raporuna göre toplumsal cinsiyet eşitliğinde Türkiye 153

ülke arasında 135'inci olmuştur. Teknolojinin en hızlı ilerlediği bu dönemde dahi cinsiyet eşitliği, maalesef en yavaş ilerleyen konuların arasında geliyor.

Bizler, Türkiye'nin ileri refah düzeyine ulaşabileceği temel taşın yargının iyileştirilmesi olduğuna inanıyoruz. Özel sektör olarak, yargı sistemini güçlendirecek her düzenlemeyi desteklemeye etkin, hızlı ve sağlıklı çalışması için gereken her adımı atmaya hazırız. Hukuk sistemini daha sağlıklı ve daha iyi işler hale getirme konusunda ne kadar başarılı olursak, Türkiye ve ekonomisi o kadar güçlü hale gelecektir. Ekonomilerin en önemli teminatı hukukun üstünlüğünü sağlamaktan geçer.

Sanayide ve genel anlamıyla ekonomide sağlam bir hukuk sistemi olmadan sürdürülebilir bir büyüme düşünülemez. Yatırımcı, güvenli ve stabil bir hukuk sistemi görmek ve güvenmek ister. Yabancı veya yerli, hiçbir sermayedar, belirsizliğin, kuralsızlığın egemen olduğu bir ekonomide yatırımını, bütçesini riske etmez. Eğer bir ülkede hukukun üstünlüğü değil, üstünlerin hukuku egemense, aynı nitelikli durumlar neticesinde farklı hukuksal sonuç çıkıyorsa; yatırımcı böyle bir coğrafyada olmak istemez. Nitekim, dünyada, söz sahibi ekonomilere baktığımızda, hepsinde sağlam, stabil, kişilere ve durumlara göre değişmeyen, adil bir hukuk sisteminin mevcut olduğunu görebiliriz.

Türkiye'de yargı görevini yürütenlerin, kendilerini birey hak ve özgürlüklerinin güvencesi, hukukun herkese eşit uygulandığının garantisi olmaktan ziyade, devletin çıkarlarını koruyucu kişiler olarak görme eğilimindedir. Hukukun üstünlüğü kavramı, devlete tabi olan bir hukukilik olarak algılanmaktadır. Yargıdaki tüm sorunların çözülmesi hukukun üstünlüğünü, demokratik yönetimin iyileştirilmesini ve dolayısıyla halkın refah seviyesinin yükseltmesini sağlayacaktır. Hukuka inanan, hakları korunan, yargıya güvenen toplumlarda kişiler, dolayısıyla üretime de katkıda bulunacak ve böylelikle ülkelerin refah düzeyi artacaktır.

Dünyada büyük başarı gösteren şirketlerde, demokratik yönetim vardır. Artık Türkiye'de de bunları yapmanın zamanı gelmiştir. Bu aşamada hatalı yönetim kararları alanlar, alması gereken kararlar almayanlar, kamu görevlisi olsun siyasi olsun bunlara karşı hukukun üstünlüğünü sağlama konusu en önemli sorun olarak karşımızda durmaktadır. Bu da Siyasiler veya kamu görevlilerinin ihlal, ihmâl veya kasıtlı hareketlerinden dolayı hukuka hesap vermiyor olmalarından kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak; özetle,

Toplumsal güven, yurtiçi ve yurtdışı sermaye yatırımlarının sağlanabilmesi için mutlaka hukukun üstünlüğünün sağlanması gerekmektedir.

Yatırımcı için, gelecek planlamasını yaparken yatırım yapacağı ülkenin hukuk düzeni büyük önem arz eder.

Yatırımcı, Gümrük ve Gelir vergisi, Sosyal Güvenlik İndirimlerine vb. teşviklere bakarak karar vermez. Yatırım yapacağı ülkenin hukuk sisteminin, haklarını koruyup korumayacağına, elde edilen karın transfer edebilirliğine, mal varlığına el konulup konulamayacağına, hukuki güvencenin olup olmadığına yani mahkemelerin kısa sürede adil kararlar verip vermeyeceğine bakarak hesabını yapar.

Hukuk hayatı düzenler, ekonomik sürdürülebilirliğini sağlar, güven sağlar, yarınları planlar, sürprizlere mahal vermez, hakkın gasp edilmesine izin vermez. Dolayısıyla; Yatırımcıya verilecek en büyük teşvik, Hukuku üstünlüğünü hakim kılmaktır.

Sözlerime son verirken emeği geçen, katkı sağlayan herkese şahsım ve mensubu olduğum DASİFED adına çok teşekkür ederim. Hepinizi sevgiyle saygıyla, kucaklıyorum.